

Motion till riksdagen 2018/19:712

av **Ingela Nylund Watz m.fl. (S)**

Ökade möjligheter för kommunerna att upptäcka och stävja välfärdsbrottslighet

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga behovet av skärpt lagstiftning för att motverka organiserad brottslighet riktad mot offentligt finansierad verksamhet och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

De senaste åren har vi i Sverige sett en rad rapporter, utredningar och även rättsprocesser som pekar på att välfärdssystemet systematiskt utnyttjas genom fusk och bedrägerier. Den organiserade brottsligheten har genom detta hittat ett ny lukrativ marknad. Dessvärre har det generellt sett funnits en för stor naivitet inom offentlig verksamhet när det gäller insikten att det offentliga systemet utvecklats till en marknad för kriminella.

Kommuner och offentliga aktörer utsätts för brottslighet där kriminella ser bidrag som en basinkomst. Tar man sig in i ett system öppnas dörrarna till andra där en brottsling kan utnyttja gapen mellan olika myndigheters ansvarsområden. Välfärdssystemen är ett nät av utbetalningssystem på kommunal och nationell nivå som hänger ihop och ofta är beroende av varandra.

Erfarenheterna från de olika härvor som de senaste åren nystats upp visar att det finns möjligheter att förebygga, upptäcka och ingripa mot fusk och bedrägerier genom samarbete, ”nätverk ska bekämpas med nätverk”.

Mot denna bakgrund är det välkommet att flera av de förslag som presenterades i SOU 2017:37 Kvalificerad välfärdsbrottslighet – förebygga, förhindra, upptäcka och beivra lett till att regeringen vidtagit en lång rad åtgärder. Bland annat har ett folkbokföringsbrott införts liksom ökade möjligheter att kontrollera bosättning. Utredningen var dock behäftad med en generell och allvarlig brist. Utredningen fokuserade till övervägande del på statliga myndigheters funktioner och roller såsom bl.a. Skatteverket och Försäkringskassan. Kommunernas omfattande verksamheter

hamnade i skymundan. Erfarenheterna från bl a Södertälje har dock visat att kommunerna kan vara utsatta för betydande välfärdsbrottslighet. Detta innebär att de behöver goda möjligheter att samarbeta med andra myndigheter och tillgång till effektiva instrument för att upptäcka och förhindra fusk och bedrägerier.

När nu samhällets vaksamhet mot denna typ av brottslighet successivt skärps och ny lagstiftning kommer på plats är det enligt vår mening av stor vikt att även kommunernas ansvar och befogenheter ses över. Ett konkret och viktigt exempel är möjligheter till utökade sekretessbrytande bestämmelser som möjliggör ett större utbyte av uppgifter mellan statliga myndigheter och kommunala myndigheter/verksamheter. Sedan den 1 januari 2016 finns det sekretesslättnader rörande informationsutbyte mellan myndigheter vid misstanke om grov brottslighet. Det bör enligt vår mening övervägas på vilket sätt kommunerna på ett effektivt sätt kan inordnas i den myndighetsgemensamma satsningen mot organiserad välfärdsbrottslighet.

En central slutsats i analyser av fusk och bedrägeri är att myndigheterna fokuserar väldigt mycket på kontroll när bidrag redan har betalats ut. Det är mindre fokus på kontroll i handläggningen inför bedömningen av ett bidragsbehov. Den tidiga handläggningen riskerar ofta att bli mekanisk och rituell. Ett viktigt utvecklingsområde för att stävja fusk och bedrägeri är därför att hitta metoder som hjälper handläggare att öka sin medvetenhet och vaksamhet om risken att utsättas för fusk.

Ingela Nylund Watz (S)

Anna Vikström (S)

Leif Nysmed (S)

Azadeh Rojhan Gustafsson (S)

Marie Axelsson (S)